

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

॥ dvātriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ dvātriṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmanidhanaṃ matvā sītāyā vilāpaḥ, rāvaṇēna sabhāṃ
gatvā mantribhiḥ saha yuddhaviṣayē mantraṇam

sā sītā tacchirō dṛṣṭvā
tacca kārmukamuttamam |
sugrīvapratisaṃsarga -
mākhyaṭaṃ ca hanūmatā ॥ 6.32.1 ॥

nayanē mukhavarṇaṃ ca
bhartustatsadṛśaṃ mukham |
kēsān kēsāntadēśaṃ ca
taṃ ca cūḍāmaṇiṃ śubham ॥ 6.32.2 ॥

ētaiḥ sarvairabhijñānai -
rabhijñāya suduḥkhitā |
vijagarhē'tra kaikēyīṃ
krōśantī kurarī yathā ॥ 6.32.3 ॥

sakāmā bhava kaikēyi
hatō'yaṃ kulanandanaḥ |

kulamutsāditam sarvaṃ
tvayā kalahaśīlayā || 6.32.4 ||

āryeṇa kiṃ nu kaikēyyāḥ
kṛtam rāmēṇa vipriyam |
yanmayā cīravasanam
dattvā pravrājitō vanam || 6.32.5 ||

ēvamuktvā tu vaidēhī
vēpamānā tapasvinī |
jagāma jagatim bālā
chinnā tu kadali yathā || 6.32.6 ||

sā muhūrtāt samāśvasya
parilabhyātha cētanām |
tacchiraḥ samupāsthāya
vilalāpāyatēkṣaṇā || 6.32.7 ||

hā hatāsmi mahābāhō
vīravratamanuvrata |
imāṃ tē paścimāvasthāṃ
gatāsmi vidhavā kṛtā || 6.32.8 ||

prathamam maraṇam nāryā
bharturvaiguṇyamucyatē |
suvṛttaḥ sādhuṣṛttāyāḥ
saṃṣṛttastvam mamāgrataḥ || 6.32.9 ||

mahad duḥkham prapannāyā
magnāyāḥ śōkasāgarē |

yō hi māmudyatastrātum
sō'pi tvam vinipātitaḥ || 6.32.10 ||

sā śvaśrūrmama kausalyā
tvayā putrēṇa rāghava |
vatsēnēva yathā dhēnu -
rvivatsā vatsalā kṛtā || 6.32.11 ||

uddiṣṭam dīrghamāyustē
daivajñairapi rāghava |
anṛtam vacanam tēṣā -
malpāyurasi rāghava || 6.32.12 ||

athavā naśyati prajñā
prājñasyāpi satastava |
pacatyēnam tathā kālō
bhūtānām prabhavō hyayam || 6.32.13 ||

adrṣtam mṛtyumāpannaḥ
kasmāt tvam nayaśāstravit |
vyasanānāmupāyajñah
kuśalō hyasi varjanē || 6.32.14 ||

tathā tvam sampariṣvajya
raudrayātinṛśaṃsayā |
kālarātryā mamācchidya
hṛtaḥ kamalalōcana || 6.32.15 ||

iha śeṣē mahābāhō
mām vihāya tapasvinīm |

priyāmiva yathā nārīṃ
 pṛthivīṃ puruṣarṣabha || 6.32.16 ||

arcitaṃ satataṃ yatnād
 gandhamālyairmayā tava |
 idaṃ tē matpriyaṃ vīra
 dhanuḥ kāñcanabhūṣitam || 6.32.17 ||

pitrā daśarathēna tvaṃ
 śvaśurēṇa mamānagha |
 sarvaiśca pitṛbhiḥ sārdhaṃ
 nūnaṃ svargē samāgataḥ || 6.32.18 ||

divi nakṣatrabhūtaṃ ca
 mahatkarmakṛtaṃ tathā |
 puṇyaṃ rājarṣivaṃśaṃ tva -
 mātmanaḥ samupēkṣasē || 6.32.19 ||

kiṃ māṃ na prēkṣasē rājan
 kiṃ vā na pratibhāśasē |
 bālāṃ bālēna samprāptāṃ
 bhāryāṃ māṃ sahacāriṇīm || 6.32.20 ||

saṃśrutaṃ grhṇatā pāṇiṃ
 carīṣyāmīti yat tvayā |
 smara tannāma kākutstha
 naya māmapi duḥkhitām || 6.32.21 ||

kasmānmāmapahāya tvaṃ
 gatō gatimatāṃ vara |

asmāllōkādamuḥ lōkaḥ
 tyaktvā māmapi duḥkhitām || 6.32.22 ||

kalyāṇai ruciraḥ gātraḥ
 pariṣvaktaḥ mayaiva tu |
 kravyādaistaccharīraḥ tē
 nūnaḥ viparikṛṣyatē || 6.32.23 ||

agniṣṭōmādibhiryajñai -
 riṣṭavānāptadakṣiṇaiḥ |
 agnihōtrēṇa saṃskāraḥ
 kēna tvam na tu lapsyasē || 6.32.24 ||

pravrajyāmupapannānām
 trayāṇāmēkamāgatam |
 pariprēkṣyati kausalyā
 lakṣmaṇaḥ sōkalālasā || 6.32.25 ||

sa tasyāḥ pariprcchantyā
 vadhaḥ mitrabalasya tē |
 tava cākhyāsyatē nūnaḥ
 nisāyām rākṣasairvadham || 6.32.26 ||

sā tvām suptaḥ hataḥ jñātvā
 mām ca rakṣōgrhaḥ gatām |
 hṛdayēnāvadīrṇēna
 na bhaviṣyati rāghava || 6.32.27 ||

mama hētōranāryāyā
 anaghaḥ pārthivātmajaḥ |

rāmaḥ sāgaramuttīrya
vīryavān gōṣpadē hataḥ || 6.32.28 ||

ahaṃ dāśarathēnōḍhā
mōhāt svakulapāṃsanī |
āryaputrasya rāmasya
bhāryā mṛtyurajāyata || 6.32.29 ||

nūnamanyāṃ mayā jātiṃ
vāritaṃ dānamuttamam |
yāhamadyaiva śōcāmi
bhāryā sarvātithēriha || 6.32.30 ||

sādhu ghātaya māṃ kṣipraṃ
rāmasyōpari rāvaṇa |
samānaya patim patnyā
kuru kalyāṇamuttamam || 6.32.31 ||

śirasā mē śiraścāsyā
kāyaṃ kāyēna yōjaya |
rāvaṇānugamiśyāmi
gatiṃ bharturmahātmanaḥ || 6.32.32 ||

itīva duḥkhasantaptā
vilalāpāyatēkṣaṇā |
bhartuḥ śirō dhanuścaiva
dadarśa janakātmajā || 6.32.33 ||

ēvaṃ lālapyamānāyāṃ
sītāyāṃ tatra rākṣasaḥ |

abhicakrāma bhartāra -
manīkasthaḥ kṛtāñjaliḥ || 6.32.34 ||

vijayasvāryaputrēti
sō'bhivādya prasādya ca |
nyavēdayadanuprāptaṃ
prahastaṃ vāhinīpatim || 6.32.35 ||

amātyaiḥ sahitaḥ sarvaiḥ
prahastastvāmupasthitaḥ |
tēna darśanakāmēna
ahaṃ prasthāpitaḥ prabhō || 6.32.36 ||

nūnamasti mahārāja
rājabhāvāt kṣamānvita |
kiñcidātyayikaṃ kāryaṃ
tēśāṃ tvam darśanaṃ kuru || 6.32.37 ||

ētacchrutvā daśagrīvō
rākṣasaprativēditam |
aśōkavanikāṃ tyaktvā
mantriṇāṃ darśanaṃ yayau || 6.32.38 ||

sa tu sarvaṃ samarthyaiḥ
mantribhiḥ kṛtyamātmanaḥ |
sabhāṃ praviśya vidadhē
viditvā rāmaḥ vikramam || 6.32.39 ||

antardhānaṃ tu tacchīrṣaṃ
tacca kārmukamuttamam |

jagāma rāvaṇasyaiva
niryāṇasamanantaram || 6.32.40 ||

rākṣasēndrastu taiḥ sārdhaṃ
mantribhirbhīmavikramaiḥ |
samarthayāmāsa tadā
rāmakāryaviniścayam || 6.32.41 ||

avidūrasthitān sarvān
balādhyakṣān hitaiṣiṇaḥ |
abravīt kālasadrśaṃ
rāvaṇō rākṣasādhipaḥ || 6.32.42 ||

śīghraṃ bhērīninādēna
sphuṭaṃ kōṇāhatēna mē |
samānayadhvaṃ sainyaṇi
vaktavyaṃ ca na kāraṇam || 6.32.43 ||

tatastathēti pratigrhya tadvaca -
stadaiva dūtāḥ sahasā mahad balam |
samānayaṃścaiva samāgataṃ ca tē
nyavēdayan bhartari yuddhakāṅkṣiṇi || 6.32.44 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikiyē ādikāvye
yuddhakāṇḍē dvātriṃśaḥ sargaḥ ||